

Bruselj, 22.2.2017
COM(2017) 90 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKI
CENTRALNI BANKI IN EUROSKUPINI**

**Evropski semester 2017: Ocena napredka pri strukturnih reformah in preprečevanju in
odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ter rezultati poglobljenih pregledov v
skladu z Uredbo (EU) št. 1176/2011**

{SWD(2017) 67 final - SWD(2017) 93 final}

1. UVOD

Okrevanje Evrope po gospodarski krizi je stabilno in podpira pozitivne trende na trgu dela. Države članice sprejemajo ukrepe za izpolnitev prednostnih nalog letnega pregleda rasti za leto 2017¹. Okrevanje je posledica spodbujevalne denarne politike, večinoma nevtralne skupne fiskalne naravnosti, fiskalne prilagoditve, ki spodbuja rast, in učinka strukturnih reform. K temu prispeva tudi večje zaupanje podjetij in potrošnikov glede gospodarskih obetov. Izplačila sredstev iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov in projekti, ki se izvajajo v okviru naložbenega načrta za Evropo, prispevajo k mobilizaciji zasebnih in javnih naložb. Zaposlenost narašča v skoraj vseh državah članicah, brezposelnost se zmanjšuje, stopnje dolgotrajne brezposelnosti in brezposelnosti mladih pa se postopoma znižujejo. Vendar so visoka brezposelnost, revščina in neenakost še vedno ključna vprašanja v nekaterih državah, socialno-ekonomska konvergenca v EU pa še ni bila v celoti obnovljena. Rast produktivnosti se je izboljšala, vendar se med državami članicami zelo razlikuje in na splošno ostaja na nizkih ravneh. Za zagotovitev okrevanja ter okrepitev rasti, naložb in finančne stabilnosti je treba uporabiti vsa orodja politike, tj. denarna, fiskalna in strukturna.

Države članice morajo za pospešitev rasti in zagotovitev njene trajnosti hkrati ukrepati v zvezi z naložbami, strukturnimi reformami in javnimi financami. Zgolj denarna politika ne more dvigniti ravni povpraševanja ali naložb. Fiskalna politika ima še naprej pomembno vlogo tako v državah članicah s fiskalnim manevrskim prostorom kot v tistih, ki potrebujejo prilagoditve. Osredotočena mora biti na politike, ki izboljšujejo srednjeročni potencial za rast. Strukturne reforme morajo biti osredotočene na zagotavljanje ugodnih pogojev za naložbe, povišanje stopnje delovne aktivnosti in zagotavljanje vzdržnosti javnih financ. Poleg tega morajo reforme spodbujati boljše poslovno okolje in inovacije ter povečati dinamiko na trgih s proizvodi in storitvami. Hkrati morajo odpraviti neenakosti, med drugim tudi s spodbujanjem naložb v znanja in spretnosti, izboljšanjem postopkov usklajevanja na trgih dela ter posodobitvijo davčnih sistemov in sistemov socialne zaščite.

To sporočilo povzema napredek pri izvajanju reform in obravnavanju neravnotežij v gospodarstvih držav članic. Poročila o državah, ki so jih objavile službe Evropske komisije, vključujejo podrobno oceno za vsako državo članico, razen Grčije², glede napredka pri obravnavanju izzivov, opredeljenih v priporočilih za posamezne države iz leta 2016. Za 13 držav članic, opredeljenih v poročilu o mehanizmu opozarjanja za leto 2017³, poročila o državah vključujejo tudi poglobljene preglede, izvedene v okviru postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji.

Poročila o državah zagotavljajo dolgoročnejši pregled nad doseženim napredkom in prihodnjimi izzivi. Medtem ko evropski semester poteka v letnem ciklu, se o prednostnih področjih reform v državah članicah pogosto odloča na začetku mandata nove vlade, pri čemer lahko izvajanje celovitih strukturnih reform traja več let. Da bi se to v analizi bolje odražalo, poročila o državah prvič vključujejo dolgoročnejšo oceno izvajanja priporočil za posamezne države.

¹ COM(2016) 725. Za pregled prednostnih nalog na ravni EU glej tudi delovni program Komisije za leto 2017 (COM(2016) 710) in skupno izjavo z dne 13. decembra 2016 o zakonodajnih prednostnih nalogah EU za leto 2017.

² Da bi se Komisija izognila podvajanju z reformnimi ukrepi iz programa za makroekonomsko prilagoditev in da bi ravnala v skladu s pristopom, ki ga je uporabila v prejšnjih letih, Grčiji ni izdala dodatnih priporočil v okviru evropskega semestra.

³ COM(2016) 728.

V analizi je obravnavano tudi proračunsko stanje držav članic. Analiza temelji na najnovejši gospodarski napovedi Komisije⁴ in izhaja iz mnenj Komisije o osnutkih proračunskih načrtov držav članic euroobmočja za leto 2017⁵.

Komisija je sprejela ukrepe za večjo odgovornost za program reform. V zadnjih letih je poenostavila priporočila za posamezne države. V tem ciklu evropskega semestra je okrepila dialog z državami članicami na tehnični in politični ravni, predvsem z obiski na visoki ravni s strani podpredsednikov in komisarjev. Poleg tega se je posvetovala z državami članicami glede analitične vsebine poročil o državah pred njihovo objavo, pri čemer so imele države članice možnost preveriti točnost predstavljenih podatkov in dejstev, vendar izražena mnenja pripadajo službam Komisije.

Proces evropskega semestra močno presega individualno oceno uspešnosti posameznih držav članic. Gre tudi za sredstvo za lažje usklajevanje politik znotraj držav članic, vključno z njihovimi nacionalnimi parlamenti in tesnejšim sodelovanjem socialnih partnerjev. Zadevna poročila o državah opredeljujejo tudi možna tveganja učinkov prelivanja v državah članicah euroobmočja, če se ne sprejmejo ukrepi politik. Priporočila za posamezne države, ki jih Komisija namerava predlagati maja 2017, bodo upoštevala tudi priporočila za euroobmočje⁶.

2. GOSPODARSKE IN SOCIALNE RAZMERE

Evropsko gospodarstvo se je kljub številnim izzivom v letu 2016 izkazalo za odporno. Rast je v glavnem podprta z zasebno potrošnjo, ki je imela koristi od izboljšanja na trgu dela in nizke inflacije.

Zmerna rast se pričakuje tudi v obdobju 2017–2018, čeprav obstajajo tako domača kot zunanja tveganja. Rast BDP v EU naj bi bila v letih 2017 in 2018 še naprej precej stabilna pri 1,8 %. Podprta bi morala biti z nadaljnjim izboljšanjem na trgu dela, nizkimi stroški posojil in pričakovanim povečanjem zunanjega povpraševanja. Zasebna potrošnja naj bi bila še naprej glavni vir rasti, medtem ko naj bi rast naložb ostala zmerna. Vendar mora gospodarstvo še vedno premostiti posledice krize, kot je zlasti dolgotrajna brezposelnost, ki bi lahko v primeru, da ostane nerešena, postala strukturna. Nov izziv za gospodarstvo EU izvira iz morebitnih sprememb politik ZDA. Drugi izzivi vključujejo posledice izida referendumov o izstopu Združenega kraljestva iz EU, povečanje dolgoročnih obrestnih mer in nizko dobičkonosnost nekaterih evropskih bank.

V EU je bilo v letu 2016 zaposlenih 232,5 milijona ljudi, kar je največ doslej. Stopnja brezposelnosti je padla na 8,5 %, stopnji dolgotrajne brezposelnosti in brezposelnosti mladih pa znašata 3,8 % oziroma 18,2 %, kar je manj kot v prejšnjih letih. Delež prebivalstva EU, ki mu grozi revščina ali socialna izključenost (23,7 %), je najnižji v zadnjih petih letih.

⁴ Evropska komisija, Generalni direktorat za gospodarske in finančne zadeve (2017): „European Economic Forecast, Winter“ (Zimska gospodarska napoved Evropske komisije). *European Economy Institutional Paper* 48.

⁵ COM(2016) 730.

⁶ COM(2016) 726.

Medtem ko je porazdelitev dohodka v EU enakomernejša kot v drugih večjih gospodarstvih, dohodkovna neenakost ostaja izziv za politike EU. Že pred krizo so strukturne spremembe povzročile vse večje neenakosti pri porazdelitvi dohodka, premoženja in možnosti, kar je privedlo do socialnih pomislekov, ki jih prerazporeditvene in socialne politike niso mogle ublažiti. Finančna kriza je okrepila zaznavanje neenakih možnosti in nepošteno porazdelitve bremena v družbi. V številnih državah slabe gospodarske razmere za srednji razred sovpadajo s tem, da imajo najbogatejši sloji družbe pogosto vse večji delež premoženja. Šibki fiskalni položaji in počasno okrevanje so v številnih državah zmanjšali manevrski prostor za politike, s čimer so se povečali socialni pritiski za odziv na neenakosti⁷.

3. NAPREDEK PRI IZVAJANJU PRIPOROČIL ZA POSAMEZNE DRŽAVE

Analiza preteklih nekaj let potrjuje, da so vse države članice zavezane prizadevanju za strukturne reforme. Od začetka semestrskega procesa leta 2011 je bil dosežen znaten napredek pri veliki večini priporočil, vendar obstajajo razlike v hitrosti in obsegu izvajanja reform v državah članicah. Kar zadeva priporočila za posamezne države za leto 2016, je večina držav članic dosegla določen ali omejen napredek pri reševanju opredeljenih vprašanj. Napredek je bil v prejšnjem letu na splošno enak. Še posebej spodbuden napredek je viden v finančnem sektorju in na področju politike zaposlovanja, kjer so številne države članice sprejele ukrepe za obravnavo vprašanj, ki so bila opredeljena lani. V ugodnem okolju nizkih obrestnih mer je bil dosežen napredek tudi pri konsolidaciji javnih financ. Več razlik med državami članicami je bilo v napredku pri izboljšanju poslovnega okolja in spodbujanju naložb, področja, na katerih je bilo najmanj napredka, pa vključujejo odprtje proizvodnih in storitvenih trgov ter obravnavanje socialne izključenosti.

Na splošno so države članice na poti, da dosežejo cilje strategije Evropa 2020 na področju energije in podnebnih sprememb, medtem ko bodo za doseganje drugih ciljev potrebna stalna prizadevanja. Večina držav članic bo do leta 2020 verjetno dosegla cilje glede zmanjšanja emisij, energije iz obnovljivih virov in energijske učinkovitosti. Sedemnajst držav članic je že doseglo cilje glede predčasnega opuščanja šolanja, dvanajst pa glede pridobitve terciarne izobrazbe. Medtem ko je cilj 75-odstotne zaposlenosti v Evropi dosegljiv in se stanje na področju zaposlovanja še naprej izboljšuje v skoraj vseh državah članicah, se bodo nacionalni cilji glede zaposlenosti za nekatere države članice izkazali za težko dosegljive. Težave ostajajo pri doseganju cilja glede zmanjšanja revščine, saj je v Evropi število ljudi, ki jih ogroža revščina ali socialna izključenost, še vedno visoko (119 milijonov ljudi). Vendar se je to število z nadaljnjim izboljšanjem rezultatov na trgu dela v večini držav članic zmanjšalo. Število se zmanjšuje na raven iz leta 2008, ki je referenčno leto, za katero je bil določen cilj strategije Evropa 2020, vendar še vedno presega ta cilj za približno 21,6 milijona ljudi. Napredek pri doseganju cilja 3 % odhodkov za raziskave in razvoj je počasen. V Dodatku 2 je pregled vseh ciljev strategije Evropa 2020.

Države članice uporabljajo sredstva, ki so na voljo v sedanjem večletnem finančnem okviru EU, za pomoč pri pripravi in izvajanju strukturnih reform. Izvrševanje sredstev na lokalni ravni se je postopoma izboljšalo v večini držav članic. Doslednost med priporočili za posamezne države v zvezi z glavnimi gospodarskimi in socialnimi izzivi ter evropskimi

⁷ Glej pregled razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi, 2014–2016.

strukturnimi in investicijskimi skladi je bila zagotovljena v fazi načrtovanja (2014–2015), in sicer s ciljno usmerjenimi naložbami in predhodnimi pogojenostmi. Službe Komisije so ocenile priporočila za posamezne države za leto 2016 in ugotovile, da trenutno ni potrebe po spremembi operativnih programov. Države članice lahko poleg evropskih strukturnih in investicijskih skladov dostopajo do financiranja tudi v okviru Evropskega sklada za strateške naložbe, programa Obzorje 2020, instrumenta za povezovanje Evrope in drugih neposredno upravljanih skladov EU. Poleg tega lahko za pospešitev programa reform pridobijo tudi nasvete podporne službe za strukturne reforme.

4. ODPRAVLJANJE MAKROEKONOMSKIH NERAVNOTEŽIJ

Države članice EU napredujejo pri odpravljanju makroekonomskih neravnotežij, vendar še vedno obstajajo številna tveganja. Stanje javnih proračunov se je izboljšalo. Kljub temu je zmanjševanje zasebnega, javnega in zunanjega dolga počasno. Dosedanji napredek v razmerah nizke inflacije in rasti ni bil enakomeren. Zmanjšanje domačega in zunanjega dolga je vključevalo obsežen proces razdolževanja v več državah članicah, kar ima posledice za kratkoročno rast. Prilagajanje salda tekočih računov v euroobmočju in EU še vedno poteka. Razvoj konkurenčnosti je bil na splošno skladen s potrebami po ponovnem uravnoteženju. Razdolževanje finančnega sektorja je prispevalo k boljšim kapitalskim položajem.

V poročilu o mehanizmu opozarjanja za leto 2017 je bilo ugotovljeno, da je za 13 držav članic potreben poglobljen pregled. Pri vseh teh je bilo v okviru postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji ugotovljeno, da so imele v letu 2016 neravnotežja ali čezmerna neravnotežja. Ta izbor je podprl tudi Svet v svojih sklepih o poročilu o mehanizmu opozarjanja⁸. V poročilih o državah sta analizirana makroekonomski razvoj in napredek v smislu odziva politik na zadevna priporočila za politike. Cilj je preprečiti kopičenje tveganj in spremljati napredek pri odpravljanju obstoječih neravnotežij⁹. Glede na pomen trgovine in finančnih povezav med državami članicami EU se pri oceni upoštevajo tudi čezmejne posledice.

4.1 Ponovno uravnoteženje v EU in euroobmočju

Veliki primanjkljaji na tekočem računu so bili odpravljeni, veliki presežki pa naraščajo. Po krizi je v državah z velikimi zunanji primanjkljaji po preobratu v zasebnih čezmejnih finančnih tokovih potekalo temeljito prilagajanje. K procesu so prispevale tudi izboljšave glede relativne cenovne konkurenčnosti. Za tem sta domače povpraševanje in uvoz v državah neto dolžnicah v ostala umirjena. Ker so neto zunanje obveznosti v številnih državah članicah še vedno visoke, mora njihovo stanje na tekočem računu ostati na preudarnih ravneh. Simetrično in primerljivo prilagajanje po krizi pa ni potekalo v večini držav s pozitivnim

⁸ Dokument Sveta 5735/17.

⁹ V členu 2 Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta so neravnotežja opredeljena kot „vsako gibanje, katerega makroekonomske posledice negativno vplivajo ali bi lahko negativno vplivale na pravilno delovanje gospodarstva države članice ali ekonomske in monetarne unije ali celotne Unije“.

saldom tekočega računa, pri čemer so veliki presežki v nekaterih primerih še bolj narasli. Posledično obstaja vse večji presežek na tekočem računu za euroobmočje kot celoto¹⁰.

Stalni presežek na tekočem računu za euroobmočje odraža dinamiko skupnega povpraševanja, ki še vedno zaostaja za gospodarsko aktivnostjo. Realna rast domačega povpraševanja v euroobmočju zaostaja v primerjavi z ravnmi pred krizo. Razmeroma majhno skupno povpraševanje prav tako negativno vpliva na rast proizvoda in ocene potencialne rasti. Ta dolgotrajna stagnacija poudarja trenutne zgodovinsko nizke stopnje osnovne inflacije, kar ustvarja zahtevno okolje za države, ki morajo zmanjšati domači in zunanji dolg.

Razdolževanje zasebnega in javnega sektorja se nadaljuje, vendar počasi in neenakomerno, saj ga ovira nizka nominalna rast. Vztrajno visoke ravni zasebnega dolga v številnih državah, ki jih pogosto spremlja tudi visok javni dolg, ovirajo naložbe in negativno vplivajo na bilance stanja nekaterih bank. Čiščenje bilanc stanja v večini držav napreduje, pri čemer je razdolževanje posledica povečanja neto prihrankov v sektorju gospodinjstev in podjetniškem sektorju. Vendar razdolževanje ne poteka vedno tam, kjer je najbolj potrebno, saj nekatere visoko zadolžene države zmanjšujejo svoje obveznosti počasneje kot države z nizkim dolgom.

Odpornost evropskega bančnega sektorja se je še naprej krepila, vendar se sektor sooča s številnimi izzivi v zvezi s šibko dobičkonosnostjo in v nekaterih primerih slabimi posojili iz preteklosti. Banke so še naprej krepile svoje kapitalske rezerve, tudi v razmerah, v katerih je dobičkonosnost bank, ki se sicer izboljšuje, še vedno šibka. Dobičkonosnost ovirajo počasna gospodarska rast, tradicionalni poslovni modeli, stroškovna neučinkovitost in zasičeni trgi. Te šibkosti so še bolj izpostavljene zaradi trenutnih nizkih obrestnih mer. Poleg tega je v nekaterih državah zaradi slabih posojil v preteklosti manj manevrskega prostora za posojila, medtem ko nizka dobičkonosnost ovira prizadevanja za rezervacije in notranje ustvarjanje kapitala ter zmanjšuje možnosti za zbiranje kapitala na trgu.

Številne države članice morajo pozorno spremljati morebitna tveganja pregrevanja v nekaterih sektorjih. Države članice, ki so najhitreje napredovale pri odpravljanju neravnotežij, se soočajo z dinamično rastjo in razmeroma višjimi stopnjami inflacije, nekatere pa s povišanjem stroškov dela na enoto. Realne cene stanovanj rastejo v večini držav članic. V nekaterih primerih povišanje realnih cen stanovanj povzroča dodaten pritisk na že tako precenjene stanovanjske trge.

Medtem ko se okrevanje odraža na trgih dela, še vedno obstajajo vprašanja, kot sta dolgotrajna brezposelnost in nizka produktivnost. Trgi dela se izboljšujejo že od sredine leta 2013, to pa spremlja zmanjšanje razpršenosti stopenj brezposelnosti med državami članicami. Vendar so za številne države članice EU še vedno značilne zelo visoke stopnje brezposelnosti in stagnacija ravni plač. Socialna stiska se nadaljuje, zlasti v državah, ki jih je finančna in dolžniška kriza najbolj prizadela.

Strukturne reforme so prispevale k makroekonomskemu uravnoteženju, pri čemer je treba ohraniti zavezanost reformam. Potrebni so ukrepi za izboljšanje konkurenčnosti in

¹⁰ V uvodni izjavi 17 Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta je navedeno, da bi bilo treba „[p]ri ocenjevanju makroekonomskih neravnotežij [...] upoštevati njihovo resnost ter njihove morebitne negativne učinke ekonomskega in finančnega prelivanja“. Poleg tega je navedeno, da „bi morale biti politike v državah članicah, ki imajo velike presežke na tekočem računu, usmerjene v opredelitev in izvajanje ukrepov, ki prispevajo h krepitvi domačega povpraševanja in potenciala rasti“.

pospeševanje učinkovite prerazporeditve virov. Povečati bi bilo treba učinkovitost insolvenčnih okvirov, da bi se lažje odpravila neravnotežja. Hkrati je treba omejiti negativni vpliv razdolževanja na kratkoročno rast. Pretekle reforme so bile pri tem različno uspešne. V nekaterih državah z neravnotežji so bila reformna prizadevanja odložena, pri čemer v številnih primerih obstaja nevarnost nazadovanja, kar je pogosto povezano s politično negotovostjo. Ohranitev obstoječih zavez in zaključek reformnih procesov sta predpogoja za to, da se prednosti reform izkoristijo v celoti.

4.2 Izvajanje postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji

Spremljanje izvajanja politik v okviru postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji je bilo okrepljeno. Od kar je bilo leta 2016 uvrščanje takih neravnotežij v kategorije poenostavljeno, se za vse države z neravnotežji ali čezmernimi neravnotežji uporablja proces posebnega spremljanja. Cilj je s poročili Komisije, o katerih se razpravlja v odborih Sveta, okrepiti stalno spremljanje politik, sprejetih v skladu s postopkom. Spremljanje je bilo prilagojeno, da bi odražalo obseg izzivov in resnost neravnotežij. Svet je na splošno podprl zaključke iz posebnih poročil o spremljanju.

Število držav članic, za katere so bila ugotovljena neravnotežja, je manjše kot leta 2016. Za eno od 13 držav članic, za katere je bila opravljena dodatna analiza, je bilo v okviru poglobljenih pregledov ugotovljeno, da nima neravnotežij, šest držav članic se sooča z neravnotežji, še v šestih državah članicah pa so bila ugotovljena čezmerna neravnotežja. V Dodatku 3 so povzete ugotovitve poglobljenih pregledov.

Komisija bo pozorno spremljala politične zaveze držav, za katere so bila ugotovljena neravnotežja:

- **Irska in Slovenija** imata še vedno neravnotežja. Vendar številna gospodarska gibanja in izvedene reforme kažejo na njihovo postopno odpravo. Trajna odprava neravnotežij je dosegljiva ob nadaljnjih prizadevanjih. Komisija bo zato spremljala gospodarska gibanja v teh dveh državah in prihodnje zaveze, zlasti njuna nacionalna programa reform, da bi pripravila naslednji poglobljeni pregled.
- **Nemčija** ima neravnotežja, ki se odražajo v velikem presežku na tekočem računu. Nedavna gospodarska gibanja ne kažejo na odpravo teh neravnotežij, čeprav je bil dosežen določen napredek pri obravnavanju lanskih priporočil za posamezne države, povezanih s postopkom v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji. Komisija bo zato spremljala gospodarska gibanja in prihodnje politične zaveze, zlasti nacionalni program reform in morebitni novi nacionalni program reform naslednje vlade, da bi pripravila naslednji poglobljeni pregled.
- **Francija** ima še vedno čezmerna neravnotežja, vendar številna gospodarska gibanja in izvedene reforme kažejo na njihovo postopno odpravo. Za trajno odpravo neravnotežij so še vedno potrebna nadaljnja prizadevanja. Komisija bo zato spremljala gospodarska gibanja in prihodnje zaveze, zlasti nacionalni program reform in morebitni novi nacionalni program reform naslednje vlade, da bi pripravila naslednji poglobljeni pregled. Na podlagi tega pregleda bi lahko Komisija razmislila o spremembi uvrstitve iz kategorije čezmernih neravnotežij v kategorijo neravnotežij.
- Za tri države, za katere so bila ugotovljena čezmerna neravnotežja, tj. **Ciper, Italijo in Portugalsko**, bo Komisija glede na stalne strukturne pomanjkljivosti, ki izhajajo iz

analize v okviru poglobljenega pregleda, in ob upoštevanju ambicioznosti njihovih nacionalnih programov reform maja ponovno proučila svojo oceno.

Tabela 1: Rezultat poglobljenih pregledov v obdobju 2016–2017

	2016	2017
Brez potrjenih neravnotežij	BE, EE, HU, AT, RO, UK	FI
Neravnotežja	DE, IE, ES, NL, SI, FI, SE	DE, IE, ES, NL, SI, SE
Čezmerna neravnotežja	BG, FR, HR, IT, PT, CY	BG, FR, HR, IT, PT, CY
Države, ki niso bile izbrane za poglobljeni pregled	CZ, DK, LV, LT, LU, MT, PL, SK	BE, CZ, DK, EE, LV, LT, LU, HU, MT, AT, PL, RO, SK, UK

5. REFORME V DRŽAVAH ČLANICAH

Trdnost in vzdržnost okrevanja sta odvisni od tega, kako učinkovito se sprejemajo in izvajajo reforme. Odločen proces reform vzbuja zaupanje in ustvarja pogoje za vzdržno povečanje rasti in zaposlovanja. To je spet odvisno od tega, kako hitro reformni procesi na proizvodnih in storitvenih trgih ter trgih dela prinašajo rezultate, ki spodbujajo prerazporeditev virov za izboljšanje naložb in produktivnosti.

S podporo za potrebno prilagoditev in prehod se lahko povečajo koristi reform in zagotovijo sinergije med reformami na različnih področjih politik. Reforme na različnih področjih politik bo morda treba uskladiti in pri njih zagotoviti, da se medsebojno podpirajo, na primer s hkratnim razvijanjem prožnosti na trgih dela in proizvodnih trgih. Pomembno je tudi ustrezno zaporedje reform, saj jasne zaveze in napoved dolgoročnejših programov politik vplivajo na odgovornost in javno podporo.

Spodbujanje večje produktivnosti pri večjem številu podjetij lahko spodbudi konvergenco in prispeva k zmanjšanju neenakosti. Vse večje razlike v uspešnosti pri produktivnosti so eden glavnih razlogov za dohodkovne neenakosti v gospodarstvih in družbah EU. Poleg tega ovirajo konkurenčnost in potencial za rast. Čeprav je učinke dohodkovne neenakosti mogoče ublažiti s sistemi obdavčevanja in socialne varnosti, se lahko potreba po takih popravljalnih ukrepih zmanjša z izvajanjem reform, ki omogočajo bolj enakomerno porazdeljeno rast produktivnosti med podjetji, sektorji in regijami¹¹. Razlike v uspešnosti pri produktivnosti je mogoče odpraviti na primer z vlaganjem v znanja in spretnosti ter izobraževanje, spodbujanjem prenosa tehnologij in prerazporeditvijo virov. Take

¹¹ Glej poročilo Evropske komisije iz leta 2016 o povezovanju enotnega trga in konkurenčnosti v EU in njenih državah članicah.

politike prispevajo k povišanju plač in dohodkov ter zmanjšanju bremena za javne finance za odpravljanje obstoječih neenakosti z ukrepi za prerazporeditev. Na Danskem je bila leta 2012 ustanovljena komisija za produktivnost, ki predlaga priporočila, s katerimi bi se lahko povečala produktivnost v zasebnem in javnem sektorju. Izvedenih je bilo več priporočil, ki so bila objavljena leta 2014.

Pri načrtovanju in določanju zaporedja strukturnih reform je treba vedno bolj upoštevati distribucijske učinke. Države članice bi morale strukturne reforme uvesti ob upoštevanju njihovih kratkoročnih in srednjeročnih učinkov, vključno z distribucijskimi učinki in stroški. Nekatere reforme, ki koristijo vsem stranem, ne vključujejo sklepanja kompromisov med rastjo in pravičnostjo. Reforme na področju izobraževanja, kot je povečanje kakovosti izobraževanja in dostopa do njega, prispevajo h gospodarski rasti in zmanjšanju neenakosti. Poleg tega možnosti za poklicno usposabljanje in vseživljenjsko prekvalifikacijo pomagajo blažiti negativni učinek tehničnih sprememb, ki temeljijo na znanjih in spretnostih, saj omogočajo izboljšanje znanj in spretnosti delavcev.

Države članice so napovedale in izvedle številne davčne reforme, da bi podprle naložbe, zaposlovanje in socialno pravičnost. Pri izboljšanju izpolnjevanja davčnih obveznosti je bil dosežen napredek, vendar je boj proti davčnim goljufijam, izogibanju davkom in davčnim utajam še vedno bistven za zagotavljanje pravične porazdelitve bremena. Vzpostavitev pravega ravnovesja med učinkovitostjo in pravičnostjo zahteva zagotavljanje davčnih prihodkov, potrebnih za javne naložbe in blaginjo. Po davčnih reformah na področju dela, izvedenih na začetku leta 2016, so bili novi ukrepi v lanskem letu bolj omejeni, pri čemer je davčna obremenitev dela, tudi za osebe z nizkimi dohodki, v številnih državah članicah še vedno visoka. V nekaterih državah obdavčitev še vedno povečuje ovire za zasebne naložbe. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za lažje izpolnjevanje davčnih obveznosti, odpravo davčnih spodbud za zadolževanje ter oblikovanje boljših fiskalnih spodbud za raziskave in razvoj.

V programskem obdobju 2014–2020 v okviru večletnega finančnega okvira EU so morale države članice prvič izvesti različne reforme za olajšanje in krepitev učinkov projektov na podlagi predhodnih pogojenosti. Ključna področja za te reforme so okvir za javna naročila, obstoj strateških političnih okvirov na področjih socialne vključenosti, trgov dela, izobraževanja in upravne učinkovitosti ter izvajanje ustrezne zakonodaje EU. Te zahteve prispevajo k splošnemu izboljšanju naložbenega okolja ter olajšujejo izvajanje projektov v okviru skladov EU in Evropskega sklada za strateške naložbe. Države članice morajo te reforme ustrezno spremljati in izvajati. Pri tem je pomembna krepitev upravnih zmogljivosti. Z večjo uporabo finančnih instrumentov je mogoče s sredstvi EU doseči še večji finančni vzvod in povečati njihov učinek, vendar je za to potrebno ustrezno tehnično in strokovno znanje organov upravljanja.

Nove ukrepe politik je treba oblikovati in izvajati v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji, da bi se zagotovila odgovornost širšega kroga deležnikov. Za celovito izvajanje bolj zapletenih reform je potrebnih več let. Zato mora njihovo oblikovanje temeljiti na dokazih in dogovoru s ključnimi deležniki, kot so regionalni in lokalni organi ter socialni partnerji. Države članice se zavedajo, da je treba izboljšati delovanje in učinkovitost socialnega dialoga. Litva, ki je v letu 2016 dobila priporočilo o krepitvi zmogljivosti, je sprejela novo delovnopравни zakonik, za katerega vlada pričakuje, da bo izboljšal kolektivna pogajanja. Poljska je ustanovila nov svet za socialni dialog, Španija pa je sklenila nov

sporazum o socialnem dialogu. Po drugi strani pa še vedno obstajajo dvomi o dejanskem sodelovanju socialnih partnerjev pri reformah trga dela v nekaterih državah članicah.

5.1 Spodbujanje naložb

Rast naložb se je v zadnjem času povečala zaradi ugodnih pogojev financiranja, izkoriščenosti zmogljivosti nad dolgoročnim povprečjem in manjšega pritiska razdolževanja podjetij v nekaterih državah. Vendar številni ciklični in strukturni dejavniki pojasnjujejo vztrajno šibke naložbe. Šibka rast povpraševanja in pričakovana šibka potencialna rast še vedno ovirata bolj vzdržno okrevanje naložb. Naložbe v EU so v preteklosti predstavljale 21–22 % BDP. Po padcu na 19,4 % v letu 2013 se zdaj postopoma povečujejo. Skupne naložbe naj bi se letu 2017 tako v EU kot tudi v euroobmočju rahlo povečale za 2,9 %, v letu 2018 pa za 3,4 % v euroobmočju in 3,1 % v EU. Pomembno je spodbujati zlasti zasebne naložbe, saj predstavljajo 90 % vseh naložb.

Naložbe v neopredmetena sredstva se izboljšujejo, čeprav počasi in z nizkih ravni. Medtem ko znaten padec naložb v opremo in stroje delno pojasnjuje padec produktivnosti po krizi, so strukturna vprašanja, ki vplivajo na proizvodne, storitvene in kapitalske trge ter trge dela, vzrok za šibko uspešnost skupne factorske produktivnosti v Evropi, katere rast je bila v zadnjem desetletju precej nižja kot v drugih gospodarstvih. Zlasti je treba povečati naložbe v dejavnosti, temelječe na znanju, podpirati trajnostne naložbe v skladu z načeli krožnega gospodarstva, okrepiti javno-zasebno sodelovanje in bolje izkoristiti nove instrumente, vključno z davčnimi spodbudami.

Prilivi neposrednih tujih naložb v EU so trenutno nizki, trgovinsko povezovanje in diverzifikacija v nekaterih delih gospodarstva EU pa ostajata šibka. EU je zaradi svojega odprtega gospodarstva vodilna na področju izvoza in uvoza blaga in storitev, ki predstavljata 16 % svetovne trgovine. Izvoz blaga in storitev v tujino neposredno in posredno podpira več kot 30 milijonov delovnih mest v EU. Vendar je le 13 % evropskih MSP dejavnih zunaj EU in države članice bi si lahko bolj prizadevale za spodbujanje njihove udeležbe v mednarodni trgovini. Poleg tega se razmere med državami članicami, regijami in sektorji znatno razlikujejo. Medtem ko so stroji in oprema v Nemčiji, aeronavtika v Franciji, farmacevtski proizvodi v Združenem kraljestvu in encimi na Danskem vodilni sektorji na svetu, se delež številnih sektorjev in držav članic v svetovni trgovini še naprej zmanjšuje. Razlogi za tuje naložbe ter pogoji in narava tujih naložb se zelo razlikujejo, različen pa je tudi njihov vpliv na ustvarjanje delovnih mest. Države, iz katerih izvirajo neposredne tuje naložbe v EU, se spreminjajo, pri čemer so ZDA in Japonska sicer še vedno dejavne vlagateljice, vendar na pomenu pridobivajo tudi druge države, kot so Kitajska in države Mercosurja. Pomembno je zagotoviti enake konkurenčne pogoje na področju vhodnih/izhodnih neposrednih tujih naložb ter večji dostop EU do zadevnih trgov v tretjih državah.

Najpogostejši naložbeni izzivi v državah članicah vključujejo neugodno poslovno okolje, pomanjkljivosti v javni upravi ter visoka upravna in regulativna bremena in ovire za naložbe, ki so specifični za določene sektorje. V več državah članicah naložbe še naprej ovirajo tudi številni drugi dejavniki. Ti dejavniki so togosti na proizvodnih trgih in trgih dela, neskladja med ponudbo znanj in spretnosti ter povpraševanjem po njih ter njihovo pomanjkanje, pomanjkljivosti v okvirih za raziskave in inovacije, zapletenost davčnih sistemov, neučinkoviti pravosodni sistemi, ovire, specifične za določene sektorje, na primer na področju infrastrukture, ter ovire pri dostopanju do finančnih sredstev, zlasti za MSP. V nekaterih državah članicah je še vedno treba okrepiti boj proti korupciji. Na splošno so za

oceno tveganj v zvezi z naložbenimi odločitvami pomembni tudi pravna država ter zaupanje v kakovost in predvidljivost regulativnih, davčnih in drugih politik in institucij.

Reforme v več državah članicah so začele obravnavati nekatere od teh ovir za naložbe. Pogoji dostopa do financiranja so se na splošno izboljšali, kar je delno posledica zunanjih dejavnikov (Hrvaška, Irska in Litva). Določen napredek je mogoče opaziti na področju trga dela in izobraževanja (Italija in Francija). Enako velja za regulativna in upravna bremena (Francija, Italija, Portugalska in Slovenija), javna naročila (Poljska, Portugalska in Švedska), javno upravo (Italija in Slovaška) ter pravosodni sistem (Hrvaška, Italija in Malta). Pri odstranjevanju regulativnih ovir, specifičnih za določene sektorje, zlasti na področju storitev in mrežnih dejavnosti, ter ovir, povezanih s financiranjem raziskav in inovacij, pa je bil dosežen le omejen napredek. Francija je še dodatno poenostavila upravne postopke za naložbe v industrijo in storitve z izvajanjem obsežnega programa za poenostavitve.

Poleg dela, opravljenega v okviru enotnega mehanizma nadzora v zvezi s pomembnimi institucijami v euroobmočju, je bil okrepljen nadzor bančnega sektorja na nacionalni ravni in ravni EU, potekala pa so tudi prizadevanja za izboljšanje upravljanja in odprave slabih posojil. V več državah članicah se je kakovost sredstev v bančnem sektorju med krizo poslabšala, kar še vedno ovira posojila in naložbe. To se je zgodilo kljub upadanju slabih posojil, katerih povprečen obseg v EU se je v drugem četrtletju leta 2016 zmanjšalo na 5,45 % skupnih posojil. Kljub temu je razpršenost med državami članicami visoka, pri čemer več od njih poroča o dvomestnih vrednostih (Bolgarija, Irska, Grčija, Hrvaška, Italija, Ciper, Madžarska, Portugalska, Romunija in Slovenija). Sprejeti so bili ukrepi za spodbujanje razvoja sekundarnega trga s slabimi posojili (npr. Italija), vendar še vedno niso pokazali svojega celotnega učinka. Nekatere države članice so povečale učinkovitost postopkov za izvrševanje zavarovanja s premoženjem in postopkov v primeru insolventnosti (npr. Bolgarija, Hrvaška, Italija in Ciper). Ustanovitev javnih ali zasebnih družb za upravljanje premoženja in nadzorni ukrepi, vključno z dodatnimi rezervacijami za izgube pri posojilih, kapitalskimi zahtevami ter izboljšanim spremljanjem prestrukturiranja dolga glede na cilje zmanjšanja zaostalih plačil, so prispevali k upadu slabih posojil v Bolgariji, na Hrvaškem, Madžarskem, Irskem ter v Romuniji in Sloveniji. V Italiji se delež slabih posojil v zadnjem času zmanjšuje, vendar odprodaja oslabljenih sredstev poteka počasi. Na Portugalskem se je v prvi polovici leta 2016 kakovost sredstev še naprej slabšala, kar je odražalo gibanja zlasti v nepremičninskem in gradbenem sektorju. Na Cipru in v Grčiji, kjer se je delež slabih posojil zaradi krize povečal na več kot 40 %, do zdaj sprejeti ukrepi (vključno s cilji prestrukturiranja dolga in odprodajo oslabljenih sredstev) še niso prinesli konkretnih rezultatov. Na splošno so v več državah članicah potrebni odločnejša in celovitejša prizadevanja za znižanje ravni slabih posojil ter spremljevalne reforme za spodbujanje prestrukturiranja bančnih sistemov.

Države članice so sprejele ukrepe za izboljšanje dostopa do lastniškega financiranja in razvoj alternativnih oblik financiranja, kot je množično financiranje. Uspeh zakona o množičnem financiranju iz leta 2015 v Avstriji kaže na močan pozitiven učinek oblikovanja ustreznega pravnega okvira za take alternativne oblike financiranja. Druge države članice, kot so Španija, Latvija, Nizozemska in Madžarska, so olajšale dostop do financiranja za MSP, hkrati pa so zagotovile priložnosti za institucionalne vlagatelje. Ukrepi vključujejo konsolidacijo instrumentov za javno podporo v okviru enotne institucije za financiranje razvoja, ki deluje kot točka „vse na enem mestu“ za podjetja in zagotavlja nefinančno podporo, npr. v obliki svetovanja in usposabljanja. Eden od ukrepov je tudi vzpostavitev namenskih državnih shem tveganega kapitala ali financiranja rasti in drugih vrst skladov skladov. Vendar dostop do financiranja in upravni postopki v številnih državah članicah še vedno znatno ovirajo rast in naložbe, zlasti za zagonska in razširitvena MSP. Poleg tega

naložbe v MSP v številnih državah članicah še naprej ovirajo tudi zapleteni predpisi v zvezi z zagonom in izdajanjem dovoljenj.

V večini držav članic so se javne naložbe med krizo znatno zmanjšale in se še niso vrnile na dolgoročno raven. Pomanjkanje naložb v opredmetena in neopredmetena sredstva, kot so raziskave in razvoj, neposredno vpliva na rast proizvoda, poleg tega pa tudi škodi dolgoročni produktivnosti, saj se inovacije in razširjanje obstoječih tehnologij upočasnijo. Pomembno je spodbujati javne naložbe, zlasti v izobraževanje in usposabljanje, infrastrukturo ter raziskave in inovacije, hkrati pa sprejemati ukrepe za povečanje zasebnih naložb. Pri teh prizadevanjih bi se bilo treba osredotočiti tudi na kakovost naložb.

V zadnjih letih je bilo na ravni EU in držav članic izvedenih več izboljšav okvira za javna naročila, vendar so izzivi še vedno prisotni. Ovire za učinkovite prakse javnega naročanja omejujejo gospodarsko rast in delovanje notranjega trga. Javni organi v EU letno porabijo približno 14 % BDP za javna naročila, ki so ključno sredstvo za uresničevanje vladnih politik in nacionalnih strateških ciljev. Dobro delujoči trgi javnih naročil spodbujajo nacionalno konkurenčnost s trdnejšimi javnimi financami, bolj usmerjenimi naložbami in zagotavljanjem večje kakovosti storitev, kot so infrastruktura ali e-uprava. V zdravstvenem sektorju lahko javna naročila zagotovijo koristne instrumente za boljše razmerje med kakovostjo in ceno zdravil in medicinske opreme. V več državah članicah je stopnja objavljanja še naprej nizka, kar povzroča nezadostno odprtost za čezmejne poslovne priložnosti. Uporaba postopkov oddaje javnih naročil, ki omejujejo konkurenco, kot je postopek s pogajanjem brez predhodne objave, se med državami članicami zelo razlikuje, in sicer od skoraj 0 % do več kot 20 %. Delež naročil, za katere se prejme samo ena ponudba, je še vedno visok. To kaže, da enotni trg javnih naročil ni dovolj povezan, pri čemer bi nadaljnje odpiranje lahko povečalo gospodarsko učinkovitost in rast.

Socialne naložbe so predpogoj za uspešno in trajno okrevanje. Ob podpori Evropskega socialnega sklada naložbe v aktivne politike zaposlovanja pomagajo pri boljšem zagotavljanju prilagojenih storitev in povečanju zmogljivosti javnih služb za zaposlovanje. Socialne naložbe bi morale vključevati tudi uporabo finančnih instrumentov, kot so sheme posojil za podporo mikropodjetjem in/ali socialnim podjetjem, pri čemer bi morale biti usmerjene v določen del prebivalstva, kot so samozaposleni, mladi, mladi mikroposojilojemalci, ženske in invalidi. K tem naložbam vedno bolj prispeva naložbeni načrt za Evropo, na primer z zagotavljanjem jamstev za posojila približno 1 300 mikropodjetjem na Poljskem. Vendar je še daleč od uresničitve svojega celotnega potenciala za krepitev razvoja človeškega kapitala. Potrebna so dodatna prizadevanja za oblikovanje instrumentov, prilagojenih za ta sektor, ter zagotavljanje tesnejšega sodelovanja med socialnimi in finančnimi akterji.

5.2 *Nadaljevanje strukturnih reform*

Reforme za izboljšanje trgov dela in sistemov socialne varnosti

Številne države članice so izvedle pomembne reforme na področju delovnopravne zakonodaje, da bi obravnavale segmentirane trge dela. Danska je uvedla reformo aktivnih politik zaposlovanja in sprejela sveženj ukrepov za zagotovitev, da se delo izplača, Poljska pa je sprejela ukrepe za zmanjšanje pretirane uporabe civilnopravnih pogodb. Učinke takih reform je treba obravnavati skupaj z drugimi institucionalnimi in javnoupornimi razmerami ter razmerami na proizvodnih trgih. Negotovost in zapletenost delovnopravnih sporov je mogoče obravnavati zlasti s skrajšanjem trajanja postopkov in spodbujanjem postopkov

alternativnega reševanja sporov, kot je mediacija. V Franciji naj bi zakon iz avgusta 2016, ki spreminja uredbo o nezakonitih odpovedih in povečuje možnosti za prilagoditev delovnih razmer na ravni podjetij, prispeval k zmanjšanju segmentacije na trgu dela.

Nekatere države članice so sprejele ukrepe za izboljšanje sistemov določanja plač. Ohranitev skladnosti med plačami in gibanji produktivnosti skozi čas je bistvena za spodbujanje konkurenčnosti. Vendar je pomembno zagotoviti tudi, da ravni plač omogočajo dostojne življenjske standarde. Belgija je zagotovila, da se oblikovanje plač bolje odziva na poslovni cikel in spremembe produktivnosti. Na Finskem potekajo pogajanja o novem modelu določanja plač, pri katerem povišanja plač v menjalnih sektorjih določajo podlago za plače v nemenjalnih sektorjih.

Kljub temu, da so številne države članice izvedle nekatere reforme za zmanjšanje obdavčitve dela, ostaja davčni primež stroškov dela močen v večini držav. To velja zlasti za euroobmočje. Močen davčni primež stroškov dela obremenjuje stroške dela in zmanjšuje čisti dohodek zaposlenih ter s tem ovira tako povpraševanje po delovni sili kot njeno ponudbo. V več državah članicah bi bilo obdavčitev mogoče preusmeriti z dela na rasti prijaznejše vire, kot so okoljski davki in davki na nepremičnine. Številne države članice, vključno z Litvo, Madžarsko in Avstrijo, so sprejele ukrepe za zmanjšanje davčnega primeža, pri čemer so ti ukrepi usmerjeni predvsem v delavce z nizkimi dohodki.

Udeležba nekaterih skupin na trgu dela je še naprej izziv za več držav članic. Potrebne so politike, usmerjene v vključevanje ranljivih skupin na trg dela, da bi se zagotovile enake pravice, obveznosti in možnosti za vse. Na trgu dela so premalo zastopani zlasti državljani tretjih držav in osebe z migrantskim ozadjem, pri čemer se soočajo z višjo brezposelnostjo in večjim tveganjem revščine in socialne izključenosti. To je pogosto posledica kombinacije dejavnikov, kot so omejeno znanje jezika ali dostop do izobraževanja, nižja stopnja znanj in spretnosti ali diskriminacija. Ti izzivi so se okrepili z gospodarsko krizo, nedavno pa tudi z večjimi pritoki prosilcev za azil. Države članice, vključno z Nemčijo, Avstrijo in Švedsko, te izzive obravnavajo z ukrepi za spodbujanje vključevanja beguncev na trg dela. Podobno lahko ukrepi, ki spodbujajo udeležbo žensk na trgu dela, zmanjšajo razlike med spoloma, hkrati pa imajo znatne pozitivne učinke na delovanje trga dela in rast. V tem okviru so države članice, vključno z Irsko in Slovaško, na primer sprejele ukrepe za razširitev zagotavljanja otroškega varstva.

Države članice morajo zagotoviti boljše možnosti na trgu dela za vse mlade, vključno z nizkokvalificiranimi. To med drugim pomeni, da je treba delavcem pomagati pri prilagajanju tehnološkim spremembam in globalizaciji. Vedno več držav članic sprejema ukrepe za izboljšanje splošnega upravljanja in skladnosti svojih aktivnih politik zaposlovanja in javnih služb za zaposlovanje. Romunija je okrepila svojo nacionalno agencijo za zaposlovanje, Madžarska pa si prizadeva za okrepitev aktivnih politik zaposlovanja. V Estoniji se reforme na področju delovne sposobnosti v celoti izvajajo od januarja, pri čemer zagotavljajo boljše aktivacijske podporne storitve na podlagi individualnega pristopa.

Stopnje udeležbe v izobraževanju in usposabljanju naraščajo. Številne države članice nadaljujejo reforme svojih sistemov izobraževanja in usposabljanja, da bi izboljšale njihovo vključenost in kakovost rezultatov. Portugalska je v zadnjih letih izvedla uspešne pobude za odpravo neenakosti na področju izobraževanja, zmanjšanje učnega neuspeha ter povišanje

ravni osnovnih znanj in spretnosti prebivalstva. Več držav izvaja reforme za izboljšanje sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

Posodobitev sistemov socialne zaščite je ključnega pomena za zagotovitev njihove vzdržnosti in učinkovitosti ter povezanosti s trgom dela. Demografski izziv izpostavlja pomen povečanja učinkovitosti odhodkov za socialno zaščito. Celosten pristop k podpori trga dela, ki združuje aktivacijske storitve ter ustrezno socialno zaščito in dostop do kakovostnih socialnih storitev, lahko prispeva k čim večjemu izkoristku javne porabe. Malta je uvedla sveženj ukrepov za zagotovitev, da se delo izplača, pri čemer so ti ukrepi usmerjeni zlasti v ženske in obravnavanje njihove nizke udeležbe na trgu dela. Na Cipru je bila uvedena shema zagotovljenega minimalnega dohodka, ki naj bi prispevala k zmanjšanju revščine.

Številne države članice se soočajo s potrebo po prilagoditvi davčnih sistemov in sistemov socialne varnosti. Obe vrsti sistemov imata lahko pomembne prerazporeditvene učinke, ki se med državami zelo razlikujejo. V obdobju 2010–2013 so se zaradi večjega prerazporeditvenega učinka davkov in transferjev čedalje večje neenakosti pri tržnih dohodkih v državah, kot so Češka, Španija, Italija in Portugalska, ublažile (v nekaterih državah pa tudi izravnale). V drugih državah se je prerazporeditveni učinek davkov in transferjev v istem obdobju znatno zmanjšal, zaradi česar ni prispeval k ublažitvi neenakosti pri tržnih dohodkih.

Reforme za spodbujanje konkurenčnosti

Države članice izvajajo politike za okrepitev splošne konkurenčnosti. Osrednje organizacije na trgu dela na Finskem so se na primer februarja 2016 dogovorile o paktu za konkurenčnost, da bi se izboljšala stroškovna konkurenčnost finskega gospodarstva za 5 % (kot del skupnega izboljšanja stroškovne konkurenčnosti za 15 %). Julija 2016 je bila v Romuniji potrjena obsežna strategija za konkurenčnost, ki priča o političnem in družbenem soglasju glede glavnih področij za ukrepanje v obdobju 2016–2020, ki so potrebna za trajnostni gospodarski razvoj države.

Hiter razvoj sodelovalnega gospodarstva lahko prispeva h konkurenčnosti in rasti. Nekatero države članice, regije in mesta vzpostavljajo okvir za razvoj sodelovalnega gospodarstva. Po drugi strani pa nekatere države sprejemajo bolj restriktiven pristop k poslovnim modelom sodelovalnega gospodarstva. Danska trenutno razvija celovito strategijo, Nizozemska in Združeno kraljestvo sta vzpostavila okvir v sektorju turističnih nastanitev, Estonija in Litva pa sta prilagodili svoj okvir za mestni potniški promet, da bi upošteval nove poslovne modele. V Belgiji, Italiji in Španiji obstajajo velike regionalne razlike v ureditvi dejavnosti na področju sodelovalnega gospodarstva.

Reforme držav članic obravnavajo tudi številne izzive za privabljanje in spodbujanje naložb na notranjem trgu. Pri reformah storitvenih trgov je napredek počasen, regulativna restriktivnost pa še vedno ovira naložbe v storitve v številnih državah članicah. Restriktivne regulativne zahteve in obremenjujoči upravni postopki lahko ustvarijo ovire za vstop na trg ali ustanovitev podjetja. Obstajajo trdni dokazi, da delovanje storitvenih sektorjev vpliva na celotno gospodarstvo, in sicer ne samo zaradi njihove velikosti, ampak tudi zaradi njihove povezanosti z drugimi gospodarskimi sektorji. Visoka regulativna restriktivnost v storitvenih sektorjih, zlasti kar zadeva poslovne storitve, prispeva k neučinkovitosti in nizki rasti produktivnosti. To vpliva na poslovno dinamiko in naložbe v storitvenih sektorjih ter ima posledice tudi za sektor predelovalnih dejavnosti. Protikonkurenčna zakonska ureditev v

storitvenih sektorjih lahko povzročajo morebitne stroške za panoge, ki so nižje v prodajni verigi in ki uporabljajo proizvode teh sektorjev kot vmesne vložke v proizvodnji.

Napredek pri reformah na področju poklicnih storitev je sicer še posebej počasen, vendar je mogoče opaziti tudi pozitiven razvoj. Francija je po priporočilu iz leta 2016 sprejela skoraj vso sekundarno zakonodajo, potrebno za izvajanje določb zakona iz leta 2015 o rasti in dejavnosti, ki se niso neposredno uporabljale. To je omogočilo odpravo nekaterih omejitev za opravljanje številnih reguliranih poklicev, vendar je obseg reform še vedno omejen. Kar zadeva arhitekto in inženirje, je Luksemburg leta 2015 odpravil nekatere zahteve glede lastništva in glasovalnih pravic, leta 2016 pa fiksne tarife pri javnih naročilih. Vendar je splošna raven restriktivnosti pri teh poklicih še vedno med najvišjimi v EU.

Nekatere države članice so odpravile omejitve, ki so vplivale na delovanje maloprodajnega sektorja, druge pa so začele izvajati reforme. Finska in Danska nameravata odpraviti omejitve na področju prostorskega načrtovanja, kar bi moralo trgovcem na drobno omogočiti več prožnosti pri izbiri lokacije njihovih trgovin in prilagajanju njihove velikosti potrebam potrošnikov. Vendar je napredek v državah članicah različen, pri čemer se v nekaterih pojavlja trend uvajanja novih omejevalnih ukrepov v živilskem sektorju, kar vpliva zlasti na tuje trgovce na drobno. Taki ukrepi ovirajo povezovanje enotnega trga v maloprodajnem sektorju.

Reforme javne uprave so bistvene za zagotavljanje visokokakovostnih javnih storitev ter spodbujanje podjetništva, konkurenčnosti in rasti. Španija je že skoraj zaključila izvajanje priporočil v okviru reforme javne uprave iz leta 2013, ki je potekala pod okriljem nacionalne komisije za reformo javne uprave. Po podatkih španske nacionalne uprave bi lahko pričakovani prihranki znašali do 30,5 milijarde EUR za celotno javno upravo ter 3,44 milijarde EUR za podjetja in državljane.

Države članice so sprejele določene ukrepe za izboljšanje razmer za MSP, vendar je treba narediti še več. Ukrepi držav članic na tem področju vključujejo četrti nacionalni akcijski načrt za podporo MSP v Luksemburgu, obsežen program za poenostavitev v Franciji, uvedbo vseživljenjske oprostitve plačila prispevkov za socialno varnost s strani delodajalcev v Belgiji za prvega zaposlenega v obdobju 2016–2020 in posebne davčne oprostitve v Romuniji za sektorje z visokokvalificiranimi delavci in velikim povpraševanjem. Vendar so v številnih državah članicah razmere za podjetništvo in rast MSP še vedno težke. V mnogih državah članicah podjetniki po stečaju ne dobijo druge priložnosti zaradi dragih in dolgotrajnih postopkov v primeru insolventnosti ter pomanjkanja široko zastavljenih kampanj za boj proti zaznamovanosti zaradi poslovnega neuspeha.

Države članice še naprej izvajajo reforme, zagotavljajo podporo izvoznikom in spodbujajo hitro internacionalizacijo svojih zagonskih podjetij. To vključuje dejavno poslovno in finančno podporo, spodbujanje trgovine v tujini prek zasebnih poslovnih mrež ter gospodarsko diplomacijo in partnerstva. Švedska je začela izvajati novo izvozno strategijo, da bi povečala izvoz in tuje naložbe. Dobre prakse na tem področju vključujejo tudi zakon o zagonskih podjetjih v Italiji in novo poslovno strategijo („Business 4.0“), ki med drugim zagotavlja davčne olajšave za naložbe v kapital zagonskih podjetij in inovativnih MSP. Poleg tega spodbuja prenos znanja ter podpira prehod na visokotehnološke sektorje in sektorje z visokokvalificiranimi delavci.

5.3 Zagotavljanje odgovornih fiskalnih politik.

Pričakuje se, da se bodo javnofinančni primanjkljaji in deleži dolga v euroobmočju in v EU zaradi zmerne rasti in do zdaj najnižjih obrestnih mer zmanjševali, čeprav počasneje. Glede na zadnje napovedi Evropske komisije naj bi se javnofinančni primanjkljaj v euroobmočju v letu 2017 še naprej zmanjševal, nato pa naj bi se v letu 2018 stabiliziral pri 1,4 % BDP (1,6 % v EU). Po pričakovanjih naj bi dolg sektorja država kot odstotek BDP v euroobmočju v letu 2016 dosegel 91,5 % BDP (85,1 % v EU). Po napovedih naj bi se še naprej postopoma zmanjševal in naj bi v letu 2018 v euroobmočju dosegel 89,2 % (83,6 % v EU). Zmanjšanje dolga je mogoče pojasniti predvsem z več primarnimi presežki in ugodnim učinkom „snežene kepe“, ki so posledica zmanjšanja odhodkov za obresti, skromne realne rasti BDP in pričakovanega povečanja inflacije.

Države članice morajo podpirati naložbe, da bi okrepile okrevanje, ter uravnotežiti pomisleke glede vzdržnosti in stabilizacije. Komisija je nedavno izdala sporočilo¹², v katerem poziva k zmerno ekspanzivni fiskalni naravnosti in boljši porazdelitvi fiskalnih naporov v celotnem euroobmočju. V ta namen bi morale države članice izvajati fiskalne politike ob spoštovanju Pakta za stabilnost in rast, s čimer bi zagotovile vzdržnost, hkrati pa čim boljše izkoristiti prožnost v okviru obstoječih pravil. Države članice s fiskalnim manevrskim prostorom bi morale tega uporabiti za podpiranje naložb, da bi okrepile okrevanje in spodbudile svoj produktivni potencial. Druge države bi si morale še naprej prizadevati za konsolidacijo svojih javnih financ.

Okvir 1. Najnovejše informacije o nadzoru v okviru Pakta za stabilnost in rast

Komisija je v svoji oceni osnutkov proračunskih načrtov za leto 2017 za države članice euroobmočja, objavljeni novembra 2016, navedla, da pri osmih državah članicah (Belgiji, Španiji, Italiji, Cipru, Litvi, Portugalski, Sloveniji in Finski) v zvezi s temi načrti obstajajo tveganja neskladnosti z določbami Pakta za stabilnost in rast. Za pet držav (Irsko, Latvijo, Malto, Avstrijo in Francijo) je bilo ugotovljeno, da večinoma izpolnjujejo zahteve, medtem ko so Nemčija, Estonija, Luksemburg, Nizozemska in Slovaška izpolnjevali zahteve. Poleg tega se je za Nemčijo, Luksemburg in Nizozemsko pričakovalo, da bodo presegli svoje srednjeročne proračunske cilje, tako da se jih je spodbujalo k izkoriščanju razpoložljivega fiskalnega manevrskega prostora ob ohranjanju dolgoročne vzdržnosti javnih financ.

Ocene za Španijo in Litvo glede osnutkov proračunskih načrtov iz novembra 2016 temeljijo na osnutkih proračunskih načrtov ob nespremenjenih politikah, saj sta ti državi imeli prehodni vladi brez polnih proračunskih pristojnosti. Od takrat sta novi vladi obeh držav predložili posodobljena osnutka proračunskih načrtov, o katerih je Komisija 17. januarja 2017 izdala posodobljeni mnenji. Posodobljeni osnutek proračunskega načrta Španije je bil ocenjen kot večinoma skladen z zahtevami Pakta. Glede posodobljenega osnutka proračunskega načrta Litve je bilo še vedno ocenjeno, da obstaja tveganje neskladnosti, kar je ostalo nespremenjeno glede na oceno iz lanske jeseni.

Po dokončnem oblikovanju proračunov za leto 2017 je za večino držav članic zimska napoved Komisije za leto 2017 podlaga za oceno, kako so upoštevale mnenja Komisije o svojih osnutkih proračunskih načrtov in kako so ukrepale v skladu z zavezami, ki so jih podale v okviru Euroskupine.

Kar zadeva Belgijo, Italijo in Finsko, Komisija še naprej pozorno spremlja izpolnjevanje merila glede dolga ter poudarja pomen nadaljnje in celovite skladnosti s priporočenimi strukturnimi prilagoditvami v okviru Pakta za stabilnost in rast. Komisija se je spomladi 2016 zavezala, da bo za Italijo izdala novo poročilo v skladu s členom 126(3), ko bodo na voljo nove informacije o prilagoditveni poti za doseglo srednjeročnih proračunskih ciljev v letu 2017. Komisija je to posodobljeno poročilo izdala 22. februarja.

Komisija bo v okviru evropskega semestra spremljala proračunska gibanja vseh držav članic na podlagi

¹² COM(2016) 727.

nacionalnih programov reform in programov za stabilnost ali konvergenčnih programov, ki jih je treba predložiti do sredine aprila. Maja bo podala svoja priporočila, po potrebi tudi skupaj z drugimi postopkovnimi koraki v okviru Pakta.

Komisija bo v tem okviru podala tudi celotno oceno glede upravičenosti Finske in Litve do prožnosti, za katero sta ti državi zaprosili. Če bo tema prošnjama ugodeno, bi to lahko izboljšalo oceno skladnosti navedenih držav s Paktom za stabilnost in rast.

Ustrezna fiskalna naravnost ne zadeva zgolj usmeritve in obsega proračunskega salda, temveč tudi sestavo in kakovost javnih financ, na katerih ta temelji. Države članice bi morale izboljšati tako sestavo, med drugim z ustvarjanjem več prostora za opredmetene in neopredmetene naložbe. Redno je treba pregledovati uspešnost in učinkovitost javne porabe na vseh ravneh vlade, tudi z vidika cilja spodbujanja pravičnosti. Zagotavljanje uspešnega delovanja nacionalnih fiskalnih okvirov bi prispevalo k doseganju teh ciljev.

Izboljšave v nacionalnih fiskalnih okvirih lahko spodbudijo rasti prijazno javno porabo. Države članice so v odziv na priporočila nadaljevale s krepitvijo različnih vidikov svojih fiskalnih okvirov. Avstrija je januarja 2017 sprejela nov zakon o izravnavi, ki poenostavlja pravila za prenose med vsemi ravnmi vlade. Italija je zaključila reformo proračunskega postopka in strukture iz leta 2009. Finska je v svoj pravni red vključila nedvoumno načelo „upoštevaj ali pojasni“ v zvezi z mnenji njene neodvisne fiskalne institucije o skladnosti z nacionalnimi fiskalnimi pravili. Poleg tega je v nekaterih državah članicah potekal vsebinski razmislek glede izboljšanja njihovih nacionalnih okvirov. Nizozemska in Švedska sta ustanovili namenski delovni skupini (svetovalno skupino visokih javnih uslužbencev oziroma parlamentarni odbor), ki sta pregledali obstoječa okvira in predlagali izboljšave v letu 2016. Fiskalni sveti imajo zdaj v skoraj vseh državah članicah dejavno vlogo v nacionalnih razpravah o fiskalni politiki. Redno objavljajo neodvisne ocene proračunskih načrtov in rezultatov. S tem, ko je v prvi polovici leta 2016 začel v celoti delovati bolgarski fiskalni svet, so Češka, Poljska in Slovenija še edine države članice, ki nimajo vzpostavljenega delujočega fiskalnega sveta.

Komisija je pregledala prenos fiskalnega dogovora. Komisija je bila k temu pozvana s Pogodbo o stabilnosti, usklajevanju in upravljanju v ekonomski in monetarni uniji. Določbe fiskalnega dogovora so namenjene okrepitvi skladnosti med nacionalnimi in evropskimi fiskalnimi okviri ter povečanju odgovornosti zanje v državah članicah. Skupaj s tem svežnjem se sprejema poročilo Komisije, ki je bilo pripravljeno po obsežnem posvetovanju z 22 pogodbenicami (države članice euroobmočja ter Bolgarija, Danska in Romunija)¹³. Iz poročila je razvidno, da so vse pogodbenice zaradi zahtev fiskalnega dogovora v povezavi z zakonodajo Unije znatno prilagodile svoje nacionalne fiskalne okvire.

Z reformami pokojninskih in zdravstvenih sistemov bi se lahko izboljšala kakovost javnih financ, saj srednjeročna in dolgoročna vzdržnost teh sistemov predstavlja precejšnje izzive zaradi visoke zadolženosti in staranja prebivalstva. Večina držav članic se srednje- do dolgoročno sooča s srednje velikimi ali velikimi tveganji za vzdržnost¹⁴. Ta

¹³ Namen posvetovanj je bil pogodbenicam omogočiti, da predložijo pripombe k ugotovitvam Komisije, kot je določeno v členu 8(1) Pogodbe o stabilnosti, usklajevanju in upravljanju v ekonomski in monetarni uniji.

¹⁴ Srednje velika ali velika tveganja za srednjeročno in dolgoročno vzdržnost javnih financ so bila ugotovljena za: Belgijo, Češko, Irsko, Španijo, Francijo, Hrvaško, Italijo, Ciper, Litvo, Luksemburg, Madžarsko, Malto, Nizozemsko, Avstrijo, Poljsko, Portugalsko, Romunijo, Slovenijo, Slovaško, Finsko in Združeno kraljestvo. Za podrobno oceno izzivov glede fiskalne vzdržnosti glej publikacijo Evropske komisije (2017) z naslovom „Debt

tveganja so posledica še vedno velikega predvidenega obsega javnega dolga in predvidenega povečanja javne porabe zaradi staranja prebivalstva. Kažejo na potrebo po dodatnih reformah, zlasti na področju zdravstva in pokojnin, ki bi po eni strani obravnavale pomisleke glede javnih financ, po drugi pa zagotovile dostop do zdravstva in ustreznost pokojnin. V številnih državah je bil dosežen napredek s pozitivnim učinkom na dolgoročno vzdržnost javnih financ, zlasti zaradi izvedenih pokojninskih reform ter ob nedavni konsolidaciji javnih financ.

V lanskem letu je bil pokojninski sistem v številnih državah članicah opredeljen kot izziv. Čeprav je v prejšnjih letih veliko držav članic sprejelo pomembne pokojninske reforme, je bil napredek pri reformah pokojninskih sistemov v državah, za katere so bila v letu 2016 sprejeta priporočila za posamezne države, omejen ali pa ga sploh ni bilo. Pri teh državah še vedno obstajajo izzivi politik, na katere se je treba odzvati z zagotavljanjem boljše računovodske enakovrednosti in višjih dejanskih upokojitvenih stopenj ali višjih splošnih stopenj zaposlenosti.

Napredek pri reformah zdravstvenih sistemov z namenom zagotavljanja stroškovne učinkovitosti in dostopa do storitev ob hkratnem ohranjanju vzdržnosti se med državami članicami razlikuje¹⁵. Več držav (Irska, Litva, Avstrija, Portugalska, Romunija, Slovenija in Finska) je doseglo določen napredek pri izpolnjevanju priporočil za posamezne države, naslovljenih nanje. Ta napredek zajema izboljšanje stroškovne učinkovitosti, uporabo ciljev glede porabe in pregledov porabe, prehod na cenejšo oskrbo in njeno izvajanje ter omejitve neformalnih plačil. Druge države so dosegle le omejen napredek. Reforme, ki so se začele izvajati v številnih državah članicah, je treba nadaljevati in pospešiti, da bodo zdravstveni sistemi postali bolj učinkoviti, dostopni ter odporni. Tako bodo lažje prispevali k zdravju prebivalstva, gospodarski blaginji in socialni koheziji. Reforme vključujejo zagotavljanje dostopa do pravočasnega in kakovostnega zdravstva za vse, prehod z bolnišnične na ambulantno oskrbo, naložbe v spodbujanje zdravja, osnovno zdravstveno varstvo in celostno oskrbo, izboljšanje upravljanja sistemov, bolj racionalno uporabo zdravil, uporabljanje ocenjevanja zdravstvenih tehnologij, bolj centralizirano javno naročanje ter uporabo e-zdravja in zdravstvenih informacijskih orodij.

6. NASLEDNJI KORAKI

Komisija bo še naprej izvajala konstruktivne dialoge z državami članicami. O analizi, predstavljeni v poročilih o državah, bo potekala razprava z državami članicami na dvostranskih srečanjih. Podpredsedniki Komisije in komisarji bodo obiskali države članice ter se srečali z vladami, nacionalnimi parlamenti, socialnimi partnerji in drugimi deležniki. Od držav članic se pričakuje, da bodo opredeljena tveganja obravnavale v nacionalnih programih reform in programih za stabilnost ali konvergenčnih programih, ki jih morajo objaviti in predložiti Komisiji do sredine aprila. Komisija bo o glavnih ugotovitvah analize razpravljala z Evropskim parlamentom.

Sustainability Monitor 2016“ (Spremljanje vzdržnosti dolga za leto 2016), European Economy, Institutional Papers, št. 47.

¹⁵ Za pregled izzivov in možnosti politike v zdravstvenem sektorju glej poročilo Evropske komisije (2016) z naslovom „Joint Report on Health care and Long-term Care Systems & Fiscal Sustainability“ (Skupno poročilo o zdravstvenih sistemih in sistemih dolgotrajne oskrbe ter fiskalni vzdržnosti), European Economy, Institutional Papers, št. 36.

Od držav članic se pričakuje, da bodo krepko vključile nacionalne parlamente in socialne partnerje ter zagotovile, da bo odgovornost za reformni proces prevzel širši krog deležnikov. Glede na to, da je uspešno izvajanje pogosto odvisno od nižjih ravni vlade, je Komisija države članice pozvala tudi, naj v svojih nacionalnih programih reform pojasnijo, kako so bili regionalni in lokalni organi (odvisno od porazdelitve pristojnosti v posameznih državah članicah) vključeni v pripravo programa ter izvajanje in/ali pripravo reform.

DODATEK 1 – CELOSTEN NADZOR NAD MAKROEKONOMSKIMI IN FISKALNIMI NERAVNOTEŽJI

	Postopek v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji <small>16</small>	Pakt za stabilnost in rast (SC: srednjeročni cilj / PČP: postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem)	Opombe
BE		Preventivni del Še ne dosega SC; veljajo določbe glede dolga ¹⁷	
BG	Čezmerna neravnotežja	Preventivni del Presega SC	
CZ		Preventivni del Presega SC	
DK		Preventivni del Dosega SC	
DE	Neravnotežja	Preventivni del Presega SC; veljajo določbe glede dolga	
EE		Preventivni del Dosega SC	
IE	Neravnotežja	Preventivni del Še ne dosega SC; veljajo prehodne določbe glede dolga	
EL		Korektivni del Čezmerni primanjkljaj, rok za odpravo: 2016 Dosega SC; veljajo prehodne določbe glede dolga	V namenskem programu finančne pomoči

¹⁶ Kategoriji „neravnotežja“ in „čezmerna neravnotežja“ zajemata posebno spremljanje, ki se prilagodi resnosti izzivov.

¹⁷ Določbe glede dolga: Če ni spoštovana referenčna vrednost za delež javnega dolga v BDP v višini 60 %, se za zadevno državo članico uvede postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem, pri čemer se upoštevajo vsi relevantni dejavniki in učinek gospodarskega cikla, če razlika med njenim deležem dolga in referenčno vrednostjo 60 % ni zmanjšana za 1/20 letno (triletno povprečje). Prehodne določbe glede dolga: Vsaki državi članici v postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem se odobri triletno obdobje po odpravi čezmernega primanjkljaja, da izpolni določbe glede dolga. To ne pomeni, da določbe glede dolga v tem obdobju sploh ne veljajo, saj morajo države članice v tem prehodnem obdobju dosegati zadosten napredek pri izpolnjevanju določb. Negativna ocena napredka pri izpolnjevanju referenčnega merila glede dolga v prehodnem obdobju lahko privede do uvedbe postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem.

ES	Neravnotežja	Korektivni del Čezmerni primanjkljaj, rok za odpravo: 2018	
FR	Čezmerna neravnotežja	Korektivni del Čezmerni primanjkljaj, rok za odpravo: 2017	
HR	Čezmerna neravnotežja	Korektivni del Čezmerni primanjkljaj, rok za odpravo: 2016 Dosega SC; veljajo določbe glede dolga ¹⁸	

¹⁸ Odvisno od razveljavitve sklepa o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem na podlagi potrjenih podatkov o realizaciji proračuna za leto 2016.

	Postopek v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji	Pakt za stabilnost in rast (SC: srednjeročni cilj / PČP: Postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem)	Opombe
IT	Čezmerna neravnotežja	Preventivni del Še ne dosega SC; veljajo določbe glede dolga	
CY	Čezmerna neravnotežja	Preventivni del Dosega SC; veljajo prehodne določbe glede dolga	
LV		Preventivni del Dosega SC	
LT		Preventivni del Dosega SC	
LU		Preventivni del Presega SC	
HU		Preventivni del Še ne dosega SC; veljajo določbe glede dolga	
MT		Preventivni del Še ne dosega SC	
NL	Neravnotežja	Preventivni del Presega SC; veljajo določbe glede dolga	
AT		Preventivni del Še ne dosega SC; veljajo določbe glede dolga	
PL		Preventivni del Še ne dosega SC	
PT	Čezmerna neravnotežja	Korektivni del Čezmerni primanjkljaj, rok za odpravo: 2016 Še ne dosega SC; veljajo prehodne določbe glede dolga ¹⁹	

¹⁹ Odvisno od razveljavitve sklepa o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem na podlagi potrjenih podatkov o realizaciji proračuna za leto 2016.

RO		Preventivni del Še ne dosega SC	
SI	Neravnotežja	Preventivni del Še ne dosega SC; veljajo prehodne določbe glede dolga	
SK		Preventivni del Še ne dosega SC	
FI	Ni neravnotežij	Preventivni del Še ne dosega SC; delež javnega dolga v BDP nad referenčno vrednostjo 60 %	Izstop iz PČP
SE	Neravnotežja	Preventivni del Presega SC	
UK		Korektivni del Čezmerni primanjkljaj; rok za odpravo: 2016–17	

(*) Priporočila, izdana v skladu z zakonodajnim dvojčkom (Uredba (EU) št. 473/2013) v zvezi z ukrepi, ki jih je treba sprejeti za zagotovitev pravočasne odprave čezmernega javnofinančnega primanjkljaja, zadevajo samo države članice euroobmočja.

DODATEK 2: PRIBLIŽEVANJE CILJEM STRATEGIJE EVROPA 2020

Cilji strategije Evropa 2020 za EU	Podatki za leto 2010	Najnovější razpoložljivi podatki	Leta 2020 na podlagi nedavnih trendov
1. Zvišanje stopnje delovne aktivnosti prebivalstva med 20. in 64. letom starosti na vsaj 75 %	68,6 %	70,1 % (2015)	Cilj bo verjetno dosežen
2. Povečanje skupnih javnih in zasebnih naložb v raziskave in razvoj na 3 % BDP	1,93 %	2,03 % (2015)	Cilj verjetno ne bo dosežen
3a. Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 20 % v primerjavi z letom 1990	Zmanjšanje za 14,3 %	Zmanjšanje za 22 % (2015)	Cilj bo verjetno dosežen
3b. Povečanje deleža energije iz obnovljivih virov v končni porabi energije na 20 %	12,8 %	16 % (2014)	Cilj bo verjetno dosežen
3c. Približevanje povečanju energetske učinkovitosti za 20 %	Povečanje za 5,7 % (za porabo primarne energije)	Povečanje za 10,7 % (za porabo primarne energije, 2015)	Cilj bo verjetno dosežen
4a. Zmanjšanje osipa v šolah na manj kot 10 %	13,9 %	10,8 % (2016)	Cilj bo verjetno dosežen
4b. Povečanje deleža prebivalstva med 30. in 34. letom starosti, ki je končalo terciarno izobraževanje, na vsaj 40 %	33,8 %	39 % (2016)	Cilj bo verjetno dosežen
5. Zmanjšati tveganje izpostavljenosti revščini in socialni izključenosti za vsaj 20 milijonov ljudi	Povečanje za 0,5 milijona (v primerjavi z izhodiščnim letom 2008)	Povečanje za 1,7 milijona (v primerjavi z izhodiščnim letom 2008)	Cilj verjetno ne bo dosežen

Vir: Evropska komisija, Evropska agencija za okolje.

DODATEK 3 – UGOTOVITVE POGLOBLJENIH PREGLEDOV PO DRŽAVAH ČLANICAH

Bolgarija se sooča s čezmernimi neravnotežji. Slabosti v finančnem sektorju spremlja visoka zadolženost podjetij ob nepopolni prilagoditvi trga dela. Neto zunanje obveznosti so se zaradi presežka na tekočem računu zmanjšale. Bančni sektor se je stabiliziral, vendar vprašanja iz preteklosti, povezana s slabim upravljanjem in nadzorom, še niso bila v celoti obravnavana. Organi so opravili pregled kakovosti sredstev in stresne teste za bančni sektor, pa tudi preglede bilanc stanja pokojninskih skladov in zavarovalnic. Na zadevna podjetja so bili naslovljeni nadaljnji ukrepi, ki pa še niso bili izvedeni. Razdolževanje v podjetniškem sektorju je potekalo urejeno, vendar počasi, zato je dolg v zasebnem sektorju velik, ravni slabih posojil pa so še vedno visoke. Razmere na trgu dela so se izboljšale, vendar je stopnja zaposlenosti nizka, dolgotrajna brezposelnost pa visoka, ostajajo pa tudi neuskklajenosti ponudbe in povpraševanja na trgu dela. Sprejeti so bili nekateri ukrepi politike za odpravljanje glavnih virov neravnovesja, vendar je potreben nadaljnji napredek, da bi se odpravila preostala področja ranljivosti v finančnem sektorju, vključno z bančnim in nebančnim finančnim nadzorom, pa tudi slabosti, ki ovirajo insolvenčni okvir.

Nemčija se sooča z neravnotežji. Stalno velik presežek na tekočem računu ima čezmejne učinke in odraža presežek prihrankov ter šibke naložbe v zasebnem in javnem sektorju. Presežek na tekočem računu se je v letih 2015 in 2016 dodatno povečal, po pričakovanjih pa naj bi ostal na visoki ravni. Obravnavanje presežka vpliva na obete za ponovno uravnoteženje preostanka euroobmočja, saj bolj dinamično domače povpraševanje v Nemčiji pomaga pri premagovanju nizke inflacije in zmanjševanju potrebe po razdolževanju v močno zadolženih državah članicah. Javne naložbe so se v preteklih letih povečale, vendar se kot delež BDP v primerjavi z euroobmočjem ter glede na fiskalni manevrski prostor in zaostanek pri naložbah, zlasti na občinski ravni, še vedno zdijo nizke. Kljub nizkim obrestnim meram, ki ustvarjajo ugodne pogoje financiranja, je delež poslovnih naložb v BDP še vedno skromen. Čeprav se je okrevanje zasebne potrošnje nadaljevalo, so prihranki gospodinjstev dosegli rekordno visoko raven v euroobmočju. Sprejeti so bili ukrepi za okrepitev javne porabe in izboljšanje zasnove zveznih fiskalnih razmerij. Nadaljnji ukrepi politik bi morali biti namenjeni okrepitvi naložb, vključno z reformo storitvenega sektorja in izboljšanjem učinkovitosti davčnega sistema, ter spodbujanju aktivnosti prejemnikov drugega dohodka v gospodinjstvu, oseb z nizkimi dohodki ter starejših delavcev na trgu dela, da bi se povečali dohodki gospodinjstev in preprečile posledice staranja prebivalstva.

Irska se sooča z neravnotežji. Visoke ravni javnega in zasebnega dolga ter neto zunanjih obveznosti kljub izboljšanjem pri spremenljivkah na področju tokov predstavljajo slabosti. Močna rast produktivnosti v zadnjih letih je prispevala k večji konkurenčnosti, nedavno poslabšanje neto stanja mednarodnih naložb pa se zdi posledica dejavnikov, ki niso povezani z domačim gospodarstvom. Zaradi močnega okrevanja deleža zasebnega in javnega dolga v BDP sicer ostajata visoka, vendar se znižujeta. Delež slabih posojil se je v zadnjih letih zmanjševal, vendar je še vedno visok. Banke so dobro dokapitalizirane, njihova dobičkonosnost pa se postopoma izboljšuje, čeprav je še vedno nizka. Cene nepremičnin hitro naraščajo, zlasti zaradi omejitev na strani ponudbe, vendar naraščajo z verjetno podcenjenih ravni. V zadnjih letih so bili sprejeti ukrepi politik za krepitev finančnega sektorja, prestrukturiranje dolga, povečanje stanovanjske ponudbe ter zagotavljanje vzdržnosti javnih financ, v pripravi pa so še nadaljnji ukrepi.

Španija se sooča z neravnotežji. Močno gospodarsko okrevanje še naprej podpira ponovno uravnoteženje gospodarstva. Vendar velika neravnotežja v obliki zunanjega in notranjega dolga, in sicer tako javnega kot zasebnega, še naprej predstavljajo ranljivosti s čezmejnimi učinki, ki jih spremlja visoka stopnja brezposelnosti. Ponovno uravnoteženje v zunanjem sektorju napreduje po zaslugi presežkov na tekočem računu, zabeleženih od leta 2013. Vendar so neto zunanje obveznosti še vedno zelo visoke in še nekaj časa bo potrebnega, da bodo dosegle zmerne ravni. Napreduje tudi zmanjševanje dolga zasebnega sektorja, pri čemer ga podpirajo ugodni pogoji za rast, bolj zdrav finančni sektor pa spodbuja gospodarsko dejavnost. Še vedno pa obstajajo potrebe po razdolževanju, zlasti gospodinjestev. Kljub razmeroma močnemu okrevanju se ne pričakuje, da se bo delež dolga v BDP začel zmanjševati, in sicer zaradi velikih primanjkljajev, ki pa se sicer zmanjšujejo. Brezposelnost kljub znatnemu zmanjšanju v zadnjih treh letih ostaja zelo visoka. Sprejeti so bili ukrepi za okrepitev konkurenčnosti, nadaljnji ukrepi politike pa bi pripomogli k ohranjanju zunanjetrgovinskega presežka, zagotovitvi trajnega zmanjšanja javnofinančnega primanjkljaja in spodbujanju trajnostne rasti.

Francija se sooča s čezmernimi neravnotežji. Visoke ravni javnega dolga in šibka konkurenčnost bi lahko v razmerah nizke rasti produktivnosti v prihodnosti pomenile tveganja s čezmejnimi učinki. Konkurenčnost se je začela povečevati, izvozni tržni deleži pa so se v zadnjih letih stabilizirali. Vendar šibka rast produktivnosti kljub ukrepom za zmanjšanje stroškov dela in zmerni rasti plač preprečuje hitrejše okrevanje stroškovne konkurenčnosti. Stopnje dobička nefinančnih družb so se od leta 2013 nekoliko izboljšale, vendar še naprej negativno vplivajo na naložbe. Javni dolg se še vedno povečuje, čeprav počasneje, tveganja za vzdržnost v srednjeročnem obdobju pa so velika. Na podlagi preteklih zavez politik so bili izvedeni ukrepi za izboljšanje delovanja proizvodnega trga in trga dela ter povečanje konkurenčnosti MSP. Nedavne reforme sicer pomenijo pomemben napredek, vendar nekateri izzivi politik še niso bili obravnavani, potrebni pa bodo še nadaljnji ukrepi, zlasti za povečanje učinkovitosti javne porabe in davkov, reformo minimalne plače in sistema nadomestil za primer brezposelnosti ter izboljšanje izobraževalnega sistema in poslovnega okolja.

Hrvaška se sooča s čezmernimi neravnotežji. Slabosti so povezane z visokimi ravnmi javnega, zasebnega in zunanjega dolga, večinoma v tuji valuti, v razmerah nizke potencialne rasti. S presežki na tekočem računu se je začel zmanjševati bruto zunanji dolg, ki pa je še vedno visok. Pospeševanje gospodarskega okrevanja prispeva k dodatnemu zmanjševanju deleža zasebnega dolga v BDP, od letos pa se zmanjšuje tudi delež javnega dolga v BDP. Kljub nedavnim izgubam je finančni sektor še vedno razmeroma dobro kapitaliziran, njegova dobičkonosnost pa se izboljšuje. Stopnja slabih posojil se je začela zniževati, vendar ostaja visoka. V prejšnjih letih so bili sprejeti številni ukrepi na področju insolvenčnih okvirov in izboljšanja prožnosti trga dela in stanje javnih financ se je močno izboljšalo, vendar se je napredek pri izvajanju strukturnih reform od sredine leta 2015 upočasnil. Še naprej obstajajo vrzeli v politikah, zlasti na področju upravljanja javnih financ, modernizacije javne uprave, izboljšanja poslovnega okolja in ukrepanja glede nizkih stopenj aktivnosti.

Italija se sooča s čezmernimi neravnotežji. Visok javni dolg in dolgotrajna šibka dinamika produktivnosti ob visoki stopnji slabih posojil in brezposelnosti pomenita tveganja s čezmejnimi učinki v prihodnosti. Delež javnega dolga naj bi se stabiliziral, vendar se zaradi poslabšanja strukturnega primarnega salda in šibke nominalne rasti še ni začel zmanjševati. Konkurenčnost je še naprej nizka, saj se nadaljuje šibka dinamika produktivnosti, tudi zaradi

počasnega okrevanja naložb. Obseg slabih posojil se je šele začel stabilizirati in še vedno negativno vpliva na dobiček bank in njihove posojilne politike, zaradi težkega dostopa do trga lastniških vrednostnih papirjev pa se lahko pojavijo potrebe po kapitalizaciji. Udeležba na trgu dela in zaposlenost raste, vendar je brezposelnost, zlasti dolgotrajna, še vedno visoka, kar ima negativne posledice za rast v prihodnosti. Po pozitivnih reformah proračunskega postopka, trga dela, bančnega sektorja, postopkov zaradi insolventnosti, sodstva in javne uprave so reforme od sredine leta 2016 izgubile zagon, tako da še vedno obstajajo pomembne vrzeli v politikah, zlasti v zvezi s konkurenco, obdavčitvijo, bojem proti korupciji in reformo okvira kolektivnih pogajanj.

Ciper se sooča s čezmernimi neravnotežji. Zelo visok delež slabih posojil obremenjuje finančni sektor, gospodarstvo pa duši velik obseg zasebnega, javnega in zunanega dolga, pri čemer je stopnja brezposelnosti visoka, potencialna rast pa šibka. Tekoči račun še vedno izkazuje primanjkljaj in ne zadošča za zagotavljanje trajnostnega razvoja nakopičenih neto zunanjih obveznosti. Javni dolg naj bi po pričakovanjih že dosegel najvišjo raven, vendar bo sedanja omilitev fiskalne politike predvidoma upočasnila potrebno prilagoditev. Kljub obsežnemu prestrukturiranju bančnega sektorja ter izboljšanju kapitalskega položaja se obseg slabih posojil počasi zmanjšuje, vendar je še vedno zelo velik. Slabo sodno uveljavljanje pogodb, neučinkovitost pravosodnega sistema ter ozka grla pri izvajanju zakonodaje o uresničitvi hipoteke in insolventnosti ovirajo razdolževanje zasebnega sektorja in zmanjševanje obsega slabih posojil. Reformni zagon je od leta 2016 popustil, tako da še naprej obstajajo vrzeli v politikah na področjih javne uprave, fiskalnega upravljanja, pravosodnega sistema, okvira za listine o lastništvu, električne energije in privatizacije.

Nizozemska se sooča z neravnotežji. Ta neravnotežja so povezana z velikim obsegom zasebnega dolga in velikim presežkom na tekočem računu ter imajo čezmejne učinke. Dolg zasebnega sektorja se je v zadnjih letih le zelo postopno zmanjševal. Nominalni hipotekarni dolg narašča zaradi ponovnega začetka rasti cen stanovanj. Velik presežek na tekočem računu, ki v glavnem odraža strukturne značilnosti gospodarstva in politično ureditev v zvezi z nefinančnimi družbami, se zaradi oživitve domačega povpraševanja zmanjšuje. Potrebe po razdolževanju gospodinjestev prispevajo k skupnim prihrankom. Nedavni ukrepi, namenjeni zmanjševanju davčnega in nedavčnega primeža stroškov dela, bi lahko prispevali k podpiranju domačega povpraševanja. Izzivi politik pa ostajajo na področju pokojninske reforme in pravice do odbitka obrestne mere hipotekarnih posojil, da bi se ponovno uravnotežile spodbude za hipotekarno zadolževanje.

Portugalska se sooča s čezmernimi neravnotežji. Velike neto zunanje obveznosti, zasebni in javni dolg ter velik delež slabih posojil predstavljajo slabosti, ki jih spremljata upadajoča, vendar še vedno visoka stopnja brezposelnosti in nizka produktivnost. Potencialna rast še vedno zaostaja za ravno pred krizo, nanjo pa vplivajo stalna ozka grla in togosti na proizvodnem trgu in trgu dela ter velika zunanja neravnovesja. Saldo tekočega računa še vedno ne dosega ravni, potrebne za večjo prilagoditev neto zunanjih obveznosti, stroški dela na enoto pa se povečujejo zaradi počasne rasti produktivnosti in rasti plač. Zadolženost zasebnega sektorja se zmanjšuje in javni dolg se je stabiliziral, ostajajo pa potrebe po razdolževanju. Velik obseg slabih posojil se še ni stabiliziral in skupaj z nizko dobičkonosnostjo in razmeroma skromnimi kapitalskimi rezervami pomeni tveganja za bilance stanja bank. Razmere na trgu dela so se izboljšale, vendar so brezposelnost med mladimi, dolgotrajna brezposelnost in segmentacija trga še vedno na zelo visoki ravni. Reformni zagon je od leta 2014 popustil, tako da še naprej obstajajo vrzeli v politikah na

področjih proizvodnih in storitvenih trgov, spretnosti in znanj ter inovacij, vzdržnosti javnih financ, prestrukturiranja dolga podjetij in togosti na trgu dela.

Slovenija se sooča z neravnotežji. Njene ranljivosti so šibkosti v bančnem sektorju, zadolženost podjetij in fiskalna tveganja. Neravnotežja se postopno odpravljajo, med drugim tudi zaradi ponovne rasti. Podjetniški sektor se je znatno razdolžil, zasebne naložbe, vključno z neposrednimi tujimi naložbami, so spet zaživele, je pa obseg vhodnih neposrednih tujih naložb še vedno na nizki ravni glede na primerljive države v regiji. Raven javnega dolga je dosegla najvišjo raven leta 2015, v prihodnjih letih pa se pričakuje prilagajanje navzdol. Napredek pri prestrukturiranju bančnega sektorja je sovpadel s hitrim krčenjem deleža slabih posojil v skupnih posojilih, ki naj bi se še zmanjševal. Vlada je sprejela ustrezne ukrepe za konsolidacijo in prestrukturiranje bančnega sektorja ter izboljšanje upravljanja podjetij v državni lasti. Vendar je potrebno dodatno ukrepanje za odpravo dolgov podjetij in preostalih slabosti v finančnem sektorju, da se zagotovi dolgoročna vzdržnost javnih financ in izboljša poslovno okolje.

Finska se ne sooča z neravnotežji. V zadnjih letih je Finska je zabeležila izgubo konkurenčnosti, povezano z upadom v ključnih sektorjih in rastjo plač, ki je bila večja od rasti produktivnosti. Potencialna rast je po krizi upadla, rast produktivnosti dela pa naj bi ostala šibka. Bančni sektor je dobro kapitaliziran in dovolj dobičkonosen, delež slabih posojil pa je nizek. Delež zasebnega dolga v BDP narašča, vendar počasneje. Javni dolg se je v zadnjih letih hitro povečeval, vendar ostaja na sorazmerno zmernih ravneh, njegova rast pa se je v zadnjem času upočasnila. Dinamična aktivnost zagonskih podjetij podpira strukturne spremembe. Na podlagi odločnih zahtev vlade so se socialni partnerji dogovorili o ukrepih za izboljšanje stroškovne konkurenčnosti, zlasti na področju stroškov dela, in povečanje odpornosti podjetij prek prožnejših praks določanja plač. Sprejeti so bili tudi ukrepi za omejitev spodbud za čezmerno hipotekarno zadolževanje. Prihajajoči izzivi politik so povezani s stalnim naraščanjem dolgotrajne brezposelnosti, kar kaže, da je treba bolj ciljno naravnati aktivno politiko zaposlovanja ter še naprej vlagati v vseživljenjsko učenje in poklicno usposabljanje.

Švedska se sooča z neravnotežji. Stalna rast cen stanovanj z že tako precenjenih ravni skupaj z nadaljnjim povečanjem zadolženosti gospodinjstev predstavlja tveganje neurejene odprave neravnotežij. Že tako visoka zadolženost gospodinjstev še narašča, cene stanovanj, ki se zdijo precenjene, pa še naprej hitro rastejo. Banke so sicer ustrezno kapitalizirane, vendar bi neurejena odprava neravnotežij lahko vplivala tudi na finančni sektor, saj so banke vse bolj izpostavljene s hipotekarnimi posojili gospodinjstev. V takem primeru bi lahko prišlo do učinkov prelivanja na sosednje države, saj so švedske bančne skupine sistemsko pomembne v nordijsko-baltski regiji. Organi se dobro zavedajo vse večjih tveganj, tako da so bili v zadnjih letih sprejeti ukrepi za omejitev rasti hipotekarnih dolgov in gradnjo stanovanj. Vendar doslej izvedeni ukrepi politik niso zadostovali za preprečitev pregrevanja stanovanjskega sektorja. Na splošno ostajajo vrzeli v politikah na področjih davčne ureditve, povezane s stanovanji, in makrobonitetnega okvira ter pri odpravljanju ozkih grl pri ponudbi novih stanovanj in ovir za učinkovito uporabo obstoječih stanovanjskih nepremičnin.

